

Tre grønne utfordringer

Kraftige omstillinger har alltid vært en naturlig del av en moderne markedsøkonomi. Gårdsbruk har blitt lagt ned på grunn av effektivisering og konkurranse, industriarbeidsplasser har flyttet til lavkostland og nye arbeidsplasser har vokst frem som følge av økt etterspørsel etter nye varer og tjenester. Disse endringene har ofte kommet som en reaksjon på endringer av samfunnsmessige forhold som politikerne i liten grad har hatt, eller ønsket å ha, kontroll over. Til forskjell er den kommende omstillingen på bakgrunn av klimaendringene en samfunnsendring som politikerne må styre. Denne omstillingen vil derfor kreve politisk ryggrad for å ta de nødvendige beslutningene, politisk ærlighet for å forklare nødvendigheten og konsekvensene av omstillingen, og politisk kløkt for å kunne utnytte denne omstillingen til det beste for de nordiske landene.

Hva kan vi gjøre i Norden?

Vil et nordisk samarbeid kunne bidra til at ny kompetanse og arbeidsplasser i størst mulig grad blir etablert i de nordiske landene? Vi i ZERO mener at det er realistisk, og har tre utfordringer til felles nordisk samarbeid:

1. Alle kjøretøy, energi- og industrianlegg og andre forurensingskilder har begrenset levetid rent teknisk. Spørsmålet er hva de erstattes med? Den mest effektive måten å unngå klimaendringer på er derfor at vi fra nå av sørger for at alle nye kjøretøy, industrianlegg og kraftverk måtte bygges med forurensingsfrie løsninger. Selv om markedene i de enkelte nordiske landene er små, er markedet samlet sett av

en betydelig internasjonal størrelse. I ZERO mener vi at det ikke er noen grunn til å tillate salg av biler som kun kan gå på fossil energi. Et forbud mot salg av slike biler innen 2012 i Norden ville påvirket bilproducentene til å gjøre nødvendige tilpasninger for å møte dette markedet. Har de politiske lederne i Norden ryggrad til å foreslå noe slikt?

2. Forskning og utvikling av fornybar energi er helt avgjørende for å møte den økende etterspørselen av energi. Man har i Norden klart å få på plass et felles energimarked, mens det er store mangler på koordinering for å få på plass gode rammevilkår for produksjon og utvikling av nye energikilder. Kan de nordiske lederne klare å få til at Norden, med sitt store potensiale for fornybar kraft, blir et kraftsenter for forskning og utvikling av nye energityper?

3. Det er et stort potensiale for CO₂-fangst og deponerings-samarbeid i Norden. En felles utbygging av slike deponeringskjeder vil kunne føre til en effektiv håndtering av store industriutslipp, men krever investeringer i rør og lokalisering av egnede deponier. Kan de nordiske myndighetene bli enige om et slikt felles krafttak for CO₂-fangst og deponering av store eksisterende utslipp?

Hvorfor?

For det første er omstilling helt nødvendig for å stoppe de menneskeskapte klimaendringene. For det andre viser Stern-rapporten at kostnadene ved å ikke foreta seg noe er langt mer omfattende enn ved

å gjøre store utslippskutt nå. Og for det tredje viser de fleste undersøkelser at omstillingen ikke vil påvirke den økonomiske utviklingen i nevneverdig grad. Men samfunnet vil komme til å se annerledes ut. Og skal Norden sørge for å skape nye arbeidsplasser, industriklynger og forskningsentra som følge av omstillingen, må man begynne å ønske lavutslippsamfunnet velkommen.

Av Audun Rødningsby, miljøstiftelsen ZERO
ZERO er den eneste norske miljøorganisasjonen som kun arbeider med energi og klima. Den går lengst i å kreve utslippskutt av klimagasser: minst 90 prosent i Norge. Organisasjonen ønsker å være konstruktiv, pragmatisk og villig til å samarbeide selv med de største forurenserne for å oppnå resultater.

Den sjukes behov av vila

"En sådan tur som du har haft, har man bara en gång i livet", säger läkaren uppfordrande där han står vid min säng på Södersjukhuset i Stockholm.

"Ja, jag har förstått att det vara nära ögat", svarar jag artigt i en förvirrad strävan efter att vara en duktig patient som inte låter sig nedslås av en spricka i nacken, frakturer på käkarna och några bitsår i munnen. I själva verket är jag varken duktig eller tapper, utan omtumlad och rädd. Det här stämmer ju inte alls med planerna - vad gör jag här? Det var ju idag semestern skulle börja. Jag skulle njuta av en god bok på planet till Oslo, loda runt i taxfreebutiken och så småningom flyga vidare till Stavanger och mina goda vänner. Istället ligger jag tilltufsad på sjukhus, instängd i en plastkrage och har fullt sjå med att bemästra klaustrofobin.

Jag föll mitt i farten, halvvägs in i den där dagen före semestern då det mesta ska ske. Cykeln gick sönder, det blev tvärstopp och jag flög över styret och landade på hakan. Aj! Självklart räknade jag med att det bara var att ruska på sig och gå vidare. Några förseningar i dagsprogrammet bara, sen skulle jag säkert kunna bege mig på min resa. Att förseningen skulle sträckas ut till månader fanns inte i min föreställningsvärld. Under tre månader lämnade jag den fulla kalenderns vardag, självbildens att ständigt vara på språng, delaktig i tiden och dess tempo. Uppdrag och beställda artiklar fick ställas in.

Jag såg ju inte ens tangentbordet i min stora stödkrage. Luncher med eventuella uppdragsgivare var inte att tänka på, jag sörplade och spillde likt en långvårdspatient med mina skadade käkar. I en situation där barn puttar på sina mammor och viskar "vad har tanten gjort?" är det inte lätt att kontakta arbetsgivare för att prata kontrakt och idéer. Kvar blev dagar där en försiktig promenad var mer än nog och där soffan blev min bästa plats.

Samtidigt gnagde överjaget - fick jag verkligen ligga där och vila dagarna i ända? Nog borde jag väl kunna använda den här tiden på ett bra sätt? Läsa, ordna arbetsrummet, arbeta fram en strategi för mitt lilla företag. Jag har sett beteendet förr hos sjukskrivna vänner vana att prestera, hos många av oss som betraktar jobbet som en plats för utveckling och självförverkligande och där arbetet är en stor del av identiteten. Finns en chans att jobba, så gör man det, nästan oavsett hur man än mår. Därför behöver vi hjälp att vara sjuka, så att vi kan vila och bli friska.

Tidens syn på sjukskrivningar, kravet att vara aktiv och gå tillbaka i arbete så fort det bara går, blåser på det lättväckta samvetet, på känslan av att "är jag duktig och aktiv har jag ett värde, inte när jag ligger här och vilar". När läkaren fjorton dagar efter olyckan sa "när kan du börja jobba", fick jag nästan panik. Jag behövde få sanktionerat mitt behov av att vila, inte motsatsen.

Jag blev sjukskriven och är tacksam för det. Samtidigt kan jag inte låta bli att undra hur människor med mera diffusa symptom känner sig inför det ständigt upprepade mantrat att börja jobba så snart som möjligt. Visst kan kravet tyckas rimligt, men det skapar också skuld och det är tveksamt om skuld gagnar läkning.

Jag har så tydligt känt att läkning tar tid. Först kräver kroppen sitt. Efter kommer själen och pockar på plats. Själv har jag vilat riktigt bra när någon av mina läkare eller min sjukgymnast har sagt "det är väl inte konstigt att du är trött, du har varit med om både ett fysiskt och psykiskt trauma och du behöver vila". De har hjälpt mig att förstå att jag varit sjuk och därför haft rätt att vila utan dåligt samvete, att det var vilan som var min uppgift. Det har varit avgörande för att finna tillbaka till arbetets glädje.

Av Gunhild Wallin